

Хаблюк О.А.,
кандидат економічних наук,
доцент кафедри аудиту, ревізії та контролінгу

ПЕРЕВІРКА ДЕРЖАВНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ ЯК РІЗНОВИД ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ

Відповідно до Закону України „Про державну контрольно-ревізійну службу в Україні” державний фінансовий контроль реалізується державною контрольно-ревізійною службою через проведення державного фінансового аудиту, перевірки державних закупівель та інспектування.

Перевірка державних закупівель полягає у документальному та фактичному аналізі дотримання підконтрольними установами законодавства про державні закупівлі та проводиться органами державної контрольно-ревізійної служби на всіх стадіях державних закупівель.

1 грудня 2006 року Верховна Рада ухвалила Закон України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України з питань закупівлі товарів, робіт і послуг за державні кошти" (№ 424-V), яким введено новий різновид фінансового контролю – перевірка державних закупівель.

За процедурами державних закупівель, визначеними Законом України "Про закупівлі товарів, робіт і послуг за державні кошти" від 22 лютого 2000 року № 1490-III, відбувається відбір виконавців та постачальників товару. Фактично від правильності проведення процедур державних закупівель, спрямованих на забезпечення вільної конкуренції, залежить економне та ефективне використання фінансових ресурсів.

Відповідно до звіту про результати діяльності органів ДКРС за 2010 рік обсяг закупівель без проведення тендерних процедур за рахунок коштів державного бюджету становив 252,8 млн грн., а за рахунок місцевих бюджетів – 824,6 млн грн., тобто майже 1,1 млрд гривень. Це сталося внаслідок наявності комплексу проблем у сфері регулювання державних закупівель, однією з яких є відсутність збалансованості складових системи фінансового контролю, тобто попереднього, поточного та наступного

контролю. Доки не було внесено зміни до Закону України "Про державну контрольно-ревізійну службу в Україні", фінансовий контроль з боку органів ДКРС не забезпечував належну якість щодо попередження порушень у сфері державних закупівель. Хоча ефективність превентивних, а не подальших контрольних дій очевидна. З огляду на це одним із напрямів удосконалення фінансового контролю за функціонуванням системи державних закупівель є підвищення дієвості саме поточного контролю з боку органів ДКРС.

Першим кроком у цьому напрямку стало введення третього різновиду державного фінансового контролю – перевірки державних закупівель, що проводиться органами ДКРС на всіх стадіях їх здійснення. Це дає змогу в режимі реального часу виявляти порушення на певних стадіях державних закупівель, зокрема ще під час затвердження річного плану закупівель, в процесі проведення торгів чи укладання договорів, а не лише постфактум, як це відбувається при проведенні інспектування.

Законами України "Про державну контрольно-ревізійну службу" та "Про закупівлю товарів, робіт і послуг за державні кошти" передбачено, що порядок проведення перевірок державних закупівель визначається Головним контрольно-ревізійним управлінням України (нині – Державною фінансовою інспекцією).

На виконання цих законів Державна фінансова інспекція затвердило наказ "Про затвердження Порядку проведення перевірок державних закупівель органами державної контрольно-ревізійної служби" від 27.06.2007 № 136 (далі – Порядок), зареєстрований у Міністерстві юстиції України 13 липня 2007 р. за № 808/14075. І хоча перевірка державних закупівель має таку ж мету, що й інспектування, яке проводиться у формі ревізій, проте у своїй власній ніші – сфері державних закупівель, існує низка певних відмінностей у процедурі призначення та проведення цих різновидів фінансового контролю.

Вичерпний перелік підстав проведення перевірок викладено у вказаному Порядку. На відміну від процедури призначення планових ревізій,

які проводяться не частіше одного разу на календарний рік, кількість проведення планових перевірок державних закупівель законодавчо не обмежена. Проте стаття 37-2 Закону України "Про закупівлю товарів, робіт і послуг за державні кошти" уточнює, що здійснення одним і тим само контролюючим органом перевірок (ревізій) розпорядника державних коштів з питання законності проведення певної процедури закупівлі не може проводитися більше ніж один раз. Отже, якщо процедуру закупівлі перевірено в порядку проведення ревізії, то перевірка державних закупівель щодо цієї процедури проводитися не може. І навпаки, якщо щодо певної державної закупівлі проведено перевірку державних закупівель, тоді це питання повторно в порядку ревізії або інших державних закупівель перевірятися не може.

Як відомо, для проведення позапланової ревізії необхідно отримати рішення суду, до того ж на одному й тому самому об'єкті вона не може проводитися частіше одного разу на квартал. За наявності підстав для проведення позапланової перевірки державних закупівель, що передбачені Порядком, рішення суду не потрібне; при цьому, як уже зазначалося, не існує обмежень щодо кількості проведення таких перевірок протягом календарного року або іншого проміжку часу.

Потрібно звернути увагу на те, що в переліку підстав для проведення позапланових перевірок державних закупівель нема такої, як звернення правоохоронних органів.

Ще одна особливість перевірки державних закупівель – строк її проведення. Якщо проведення планових та позапланових ревізій обмежується строками не більше ніж 30 та 15 робочих днів відповідно, а за рішенням суду їх можна продовжити на 15 та 5 робочих днів відповідно, то загальний строк проведення перевірки державних закупівель взагалі не обмежений. Оскільки неможливо заздалегідь визначити загальний термін проведення процедури закупівель, з урахуванням обмеження щодо єдино разового виходу на певну процедуру закупки органу ДКРС, то встановлення

граничного строку проведення перевірки не відповідало б її головному принципу – здійсненню перевірки на всіх стадіях державної закупівлі. Для виходу із такої ситуації було введено загальний строк перебування органу ДКРС на об'єкті контролю, що не може бути більше 45 робочих днів.

Тобто, якщо орган ДКРС проводить виїзну перевірку державних закупівель на початковій стадії проведення тендеру, наприклад, обрання і проведення процедури закупівлі на підставі затвердженого кошторису (програми, плану використання державних коштів) та річного плану державних закупівель, і його строк перебування на об'єкті контролю сягнув 5 робочих днів, він може вийти на об'єкт через необхідний проміжок часу, наприклад, на стадії виконання договору ще на строк до 40 робочих днів.

За результатами перевірки державних закупівель складається акт перевірки державних закупівель. Проте, якщо процедура закупівлі не закінчена (не відбулися всі стадії державної закупівлі, включаючи виконання договору), за результатами перевірки окремих стадій державної закупівлі складається акт перевірки з окремих питань. Тобто процедура перевірки переривається в часі і в подальшому така перевірка може продовжуватися після проведення замовником інших або усіх стадій процедури закупівлі. Під час призупинення контрольних заходів органи ДКРС можуть проводити поточну роботу з підготовки до завершення перевірки, як-то: надсилання запитів для з'ясування конкретних питань, проведення зустрічних звірок і т. п.

Складання акта перевірки (акта перевірки з окремих питань), подання його на підпис, реалізація результатів перевірки державних закупівель відбуваються за процедурами, передбаченими Порядком проведення інспектування державною контрольно-ревізійною службою, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 20.04.2006 № 550. Акт перевірки та акт перевірки з окремих питань мають однакову юридичну силу в подальшій реалізації їх матеріалів. На підставі цих двох актів органи ДКРС складають протоколи про адміністративні правопорушення, ініціюють

питання щодо дисциплінарної відповідальності, передають у встановленому законом порядку інформацію про результати перевірки державних закупівель або її окремих питань до правоохоронних органів тощо.

Введення нового виду фінансового контролю – перевірка державних закупівель дало змогу органам ДКРС оперативно реагувати на звернення щодо порушень, скоєних у сфері державних закупівель, своєчасно встановлювати, усувати й попереджати такі порушення на всіх стадіях державних закупівель та є важливим кроком до системного підходу здійснення фінансового контролю, впровадження його превентивних методів та посилення контролю у сфері державних закупівель.